

Tämä kirjoitus perustuu Törnström-
Hiidenheimon sukuseuran käyntiin
3.8.2013 Vihdin Vanhalan hautausmaalla

Arno Forsius

Törnström-Hiidenheimon suvun hautoja Vihdin hautausmaalla

Tämä esitys on laadittu alun perin Vihdin (Vanhalan) hautausmaan esittelyksi Törnström-Hiidenheimon sukuseuran käynnillä lauantaina 3.8.2013 klo 11–12.45. Se perustuu yhteistyöhön Marjaana Pousarin, Johanna Forsiuksen ja Pertti Nummelan kanssa. Marjaana on perehtynyt hautoihin käydessään omasta harrastuksestaan puhdistamassa hautakiviä, Johanna on kirjoittanut muistiin hautakivien tekstejä ja Pertti on ottanut valokuvia hautamuistomerkeistä. Seurakunnan hautausmaan toimisto on antanut hautapaikkoihin ja haudattuihin liittyviä tietoja. Puolisoni Anita on ollut kannustajana ja tukena tämän kertomuksen laatimisessa.

Seuraavassa esityksessä on luovuttu kiertokävelyyn perustuvasta rakenteesta ja muutettu se sukuhaarojen rakennetta seuraavaksi. Useimmat esitellyt kohteet ovat suvun jäsenten hautapaikkoja, mutta eräät kohteet liittyvät sukuun vain välillisesti. Vihdin kirkkoherrojen haudat on otettu mukaan seuran jäsenistön taholta tulleen toivomuksen perusteella.

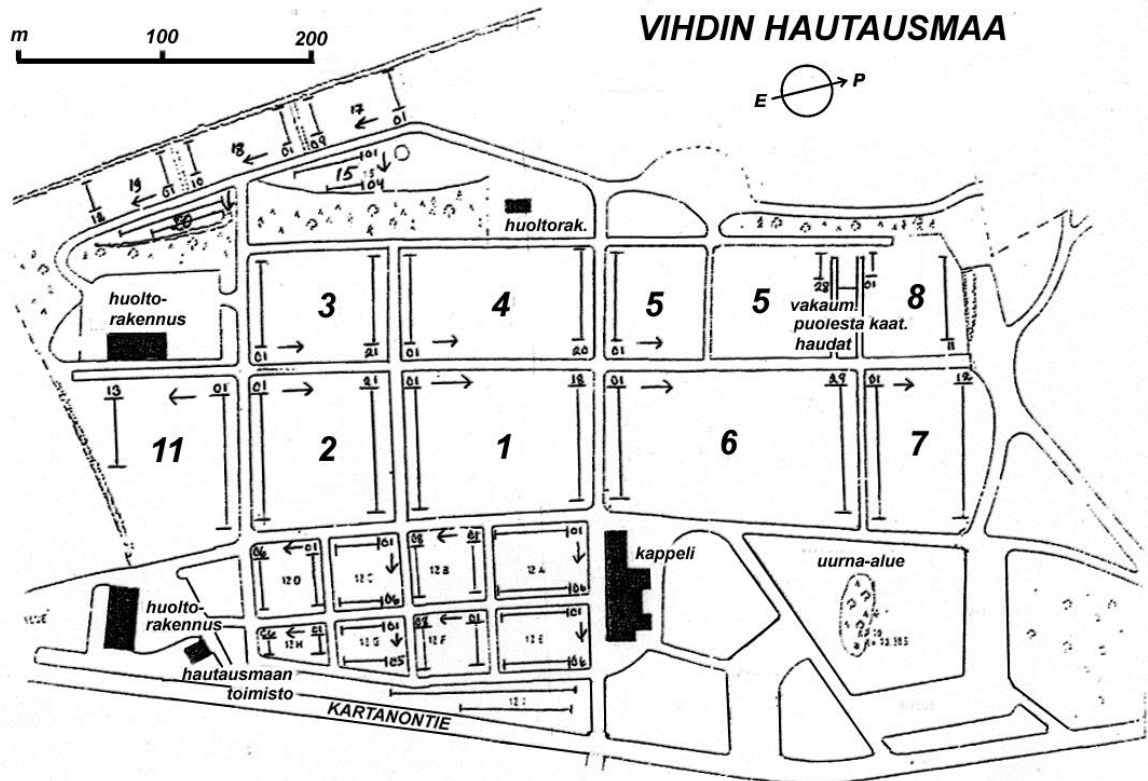
Kiertokävelyn aikana pysähdyttiin myös useiden Oravalaan ja Hiidenheimon perhekuntaan kuuluneiden perheiden luona eri tehtävissä työskennelleiden ihmisten haudoilla. Heistä kertoivat Marjaana Pousar ja Riitta Karvonen. Esille tulleet henkilöt olivat Oravalan pitkäaikainen pehtori Herman Vuohenoja ja hänen vaimonsa Maria, taloudenhoitaja Ester Degerth, talousapulainen ”kuuro Sandra” Nyman, pitokokki Venla Kelkka, kotiaavustaja Martta Kelkka, pito- ja kausiruokien tekijä Helmi Wathén ja ompelija Elsa Viuhko.

VIHDIN VANHALAN HAUTAUSMAA

Vihdin varhaisin hautausmaa oli keskiaikaisen Pyhän Birgitan kirkon ympärillä Vanhan kirkon niemellä. Tällä alueella ei ole nykyään edes jälkiä vanhoista haudoista. Vihdin nykyinen kirkko valmistui Hartanmäelle vuonna 1772. Sen ympärille tehtiin hautausmaa-alue, joka otettiin käyttöön vähitellen 1780-luvulta alkaen. Se alkoi käydä ahtaaksi 1880-luvulla, jolloin alettiin suunnitella uuden hautausmaan hankkimista. Toisena syynä siihen oli, että uuden terveydenhoitojärjestyksen mukaan hautausmaat oli sijoitettava kulkutautivaaran vuoksi asutuksen ulkopuolelle. Seurakunta osti tarkoitusta varten vuonna 1885 Erik Johan Korckmanilta ja Alfred Printziltä Vanhalan kylästä Kukoissuon nummelta Ylitalon ja Juotilan tilojen maista n. 2 ha:n suuruisen, suorakaiteen muotoisen alueen. Se sijaitsi Jokikunnan tieltä Irjalaan erkanevan tien länsipuolella, noin 3,5 km:n etäisyydellä kirkonkylästä. Kauppaan sisältyi myyjien oikeus vapaaseen hautapaikkaan myymällään alueella. Tarpeellisten kunnostustöiden jälkeen hautausmaa otettiin käyttöön vuonna 1890.

Hautausmaan laajentaminen tuli ajankohtaiseksi 1940-luvun lopulla hautausten lisääntyessä ja siunauskappelin rakentamista suunniteltaessa. Ylitalon ja Juotilan maista ostettavien maiden silloiset omistajat, A. E. Korckmanin perikunta ja Valter Printz, eivät suostuneet myymään maitaan vapaaehtoisella kaupalla. Kirkkovaltuusto ryhtyi sen vuoksi vuonna 1949 toimenpiteisiin alueen pakkolunastamiseksi, ja oikeusministeriö oikeutti vuonna 1953 seurakunnan laajentamaan hautausmaa-alueetta pakkolunastuksella. Sen lisäksi Väinö Aaltoselta saatiin ostetuksi tarkoitusta varten Nurmiaho -niminen tila. Tämän jälkeen hautausmaan alue oli yhteensä n. 6 ha. Tässä yhteydessä on syytä tuoda esiin, että Artturi Hiidenheimolla oli näinä aikoina merkittävä vaikutus tämänkin asian kehityksessä kirkkohallintokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa. Siunauskappeli, jonka oli suunnitellut arkkitehti Mikael Nordenswan, rakennettiin alueelle vuonna 1957 ja se vihittiin käyttöön syyskuussa 1958, samanaikaisesti hautausmaan laajennusalueen kanssa.

Seuraava hautausmaan laajennusosa ostettiin Ylitalon tilan maista vuonna 1980. Sen jälkeen hautausmaan alue on kooltaan n. 14 ha. Uusille alueille rakennetut arkkuhautaosastot on otettu käyttöön vuosina 1967, 1975, 1982 ja 1992, ja vuonna 2007 otettiin käyttöön tuhkahautauksiin varatut osastot. Hautausmaalla on myös osastot vuonna 1918 vakaumuksensa puolesta kaatuneille sekä alue ei-kristittyjä ja tunnustuksettomia vainajia varten. Heitä voidaan haudata myös tavanomaisille alueille, jos sitä ei ole pidetty heidän vakaumuksensa vastaisena.

Yllä on Vihdin (Vanhalan) hautausmaan karttakuva, jossa seurakunnan hautausmaan toimistosta saatu piirros on osittain tämän kirjoittajan selventämä. Kuvasta puuttuvat hautausmaan uusimmat osat. Kuvaan merkitty mitta-asteikko perustuu arvioon.

Hautausmaan toimistosta on saatavissa luonnosmainen karttapiirros, johon on merkitty hautausmaan keskeinen alue, tiet ja rakennukset sekä alueen jakautuminen numeroilla merkittyihin osastoihin. Siitä puuttuvat alueen uusimmat, maantien itäpuolella olevat alueet. Karttapiirroksessa voidaan nähdä hautarivien suunnat ja määrät eri osastoissa, mutta ei hautapaikkoja ja niiden määriä riveissä. Keskeisillä alueilla rivien numerointi osastoissa alkaa etelästä ja kasvaa pohjoiseen päin. Hautapaikkojen numerot riveissä alkavat etelä-pohjoissuuntaisesta keskuskäytävästä ja suurenevat reunoille päin, eli mm. osastoissa 1 ja 2 keskuskäytävästä itään ja osastoissa 3 ja 4 keskuskäytävästä länteen. Hautausmaan toimistosta voi saada tiedon tietyn hautapaikan sijainnista: osaston, hautarivin ja hautapaikan numerot. Osastojen ja rivien numeroita ei ole merkitty maastoon, mutta asia on kuulemma vireillä. Selostettujen hautapaikkojen sijainti jäljempänä olevalla kartalla on vain suuntaa antava.

Hautamuistomerkkien valokuvat on käytännön syistä johtuen sijoitettu tekstin jälkeen, sivulta 10 alkaen.

Hautausmaan esittely Törnström-Hiidenheimon sukuseuran tilaisuudessa 3.8.2013

Tämä esittely perustuu hautausmaan niihin kohteisiin, jotka saattoivat eri tavoin kiinnostaa Törnström-Hiidenheimon sukuseuran jäsenkuntaa. Vanhalan hautausmaahan on haudattu vainajia vuodesta 1890 alkaen, mutta useita suvun jäseniä on haudattu edelleen myös kirkon hautausmaahan, lähinnä sukujen ja talojen hallinnassa oleviin hautapaikkoihin.

Törnström-Hiidenheimon –sukupiirin perhekunnat ovat liittyneet avioliittojen kautta muihin sukuihin. Esimerkkinä voidaan mainita Axel Gabriel Tolpon (1813–1886) perhe, jonka viisi tytärtä ja useat näiden lapset laajensivat sukuun kuuluvien perheiden piiriä. Toinen eri sukujen välille siteitä luonut tekijä oli pitäjänräätäli Matts Forsströmin (1726–1807) ja Helena Andersintyttären (1729–1813) sukukunta, jossa jälkeläiset avioituivat useammassa sukupolvessa miniöinä ja vävyinä monien ratsutilallisten ja talollisten perillisten kanssa. Matts Forsströmin pojan tytär Karolina Sofia Forsström (1819–1859) oli esim. naimisissa äsken mainitun Axel Gabriel Tolpon kanssa. Koska sukupiirin perhekunnat ovat asuneet Vihdissä usean sukupolven ajan, on avioliittojen kautta muodostunut yhteyksiä varsin moniin perhekuntiin, joiden nimiä tulee vastaan Vihdin hautausmaalla kulkiessa.

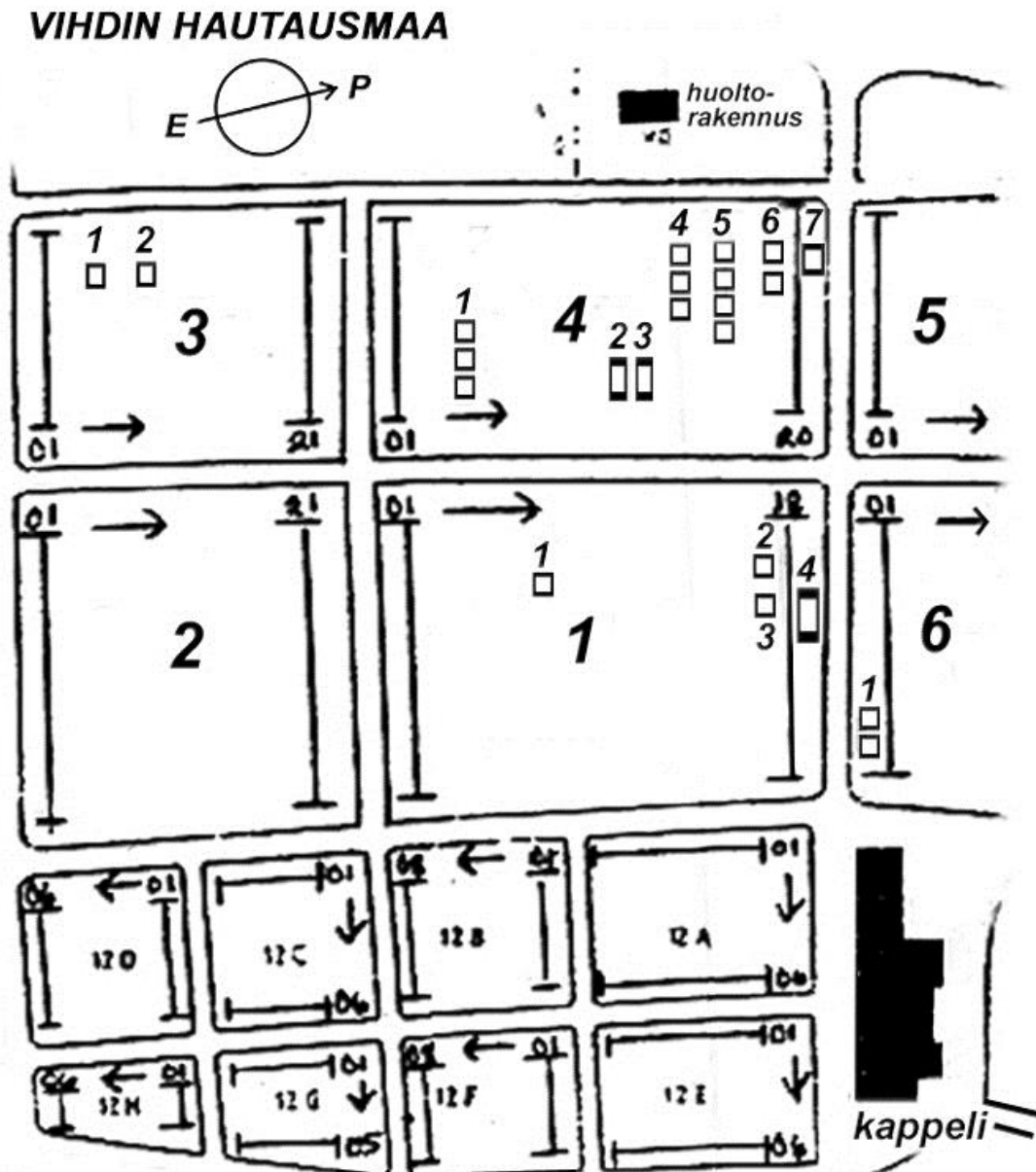
Useita eri sukuhaarojen jäseniä ja heidän perhekuntiaan on muuttanut kotikunnan ulkopuolelle ja vain pieni osa heistä on haudattu entiseen kotikuntaansa. Eräitä sukupiiriin kuuluvien perheiden jäseniä on muuttanut pysyvästi ulkomaille, jo 1800-luvun puolelta alkaen. Näistä voidaan mainita esimerkkeinä eräät Törnström (Yhdysvalloissa nimenä Tornstrom) ja Tolpo –sukujen jäsenet, edellisen suvun Yhdysvalloissa ja jälkimmäisen Saksassa ja Yhdysvalloissa. Eräät heistä ovat pitäneet yhteyttä entiseen kotimaahansa ja käyneet Suomessa tutustumassa sukulaisiinsa ja esivanhempiansa kotiseutuihin, usein myös niiden kirkkoihin ja hautausmaihin.

Hautausmailla vaeltaminen

Hautausmailla vaeltaminen on joillekin ihmisille aivan erityinen kokemus, joka liittyy hautausmaan luontoon, hautauspaikkojen merkitykseen ihmiselämän maallisen vaelluksen päätepisteenä, hautamuistomerkkien kokoon, muotoon ja tyyliin, vainajien nimiin ja elinaikoihin sekä hautojen hoidon tilaan. Muistomerkit on luotu elämän päättymisen jälkeen, mutta niiden tarkastelu herättää usein uteliaisuutta siihen, miten muistomerkki ehkä kuvastaa hautaan kätketyn vainajan luonnetta ja elämää. Onko hän eläessään pyrkinyt vaikuttamaan muistomerkin olemukseen, tai onko siinä haluttu muuten tuoda esiin hänelle ominaisia piirteitä? Varsin harvoin tulee esiin joitakin henkilökohtaisia piirteitä, joita voivat olla muotokuva, nimikirjoitus, kuvallisten symbolien valinta, jokin tunnuslause ja ehkä raamatun kohta.

Eräs aiheeseen liittyvä teos on yhdysvaltalaisen kirjailijan ja runoilijan Edgar Lee Masters'in kirjoittama ”Spoon River antologia”(alkup. teos 1915, suomennos Tammi 1947), kokoelma lyhyitä, vapaamittaisia runoja vainajien elämästä. Kirja tulee mieleeni aina hautausmailla käydessä. Se herättää ajatuksissa muistoja tai mielikuvia haudoissa lepäävien elämänvaiheista. Voitto Viron teos ”Vanha hautausmaa, Helsingin Hietaniemen hautausmaan opas” (Otava 1977) on persoonallinen kuvaus Helsingin Hietaniemen hautausmaasta ja sinne haudatuista vainajista. Maila Talvion teos ”Jumalan puistot, Leposijoja ja hautausmaita” (WSOY 1927) on klassinen kuvateos suomalaisten hautausmaiden historiasta ja olemuksesta.

Seuraavassa karttakuvassa nähdään Vihdin hautausmaan vanhimmat alueet, joihin on merkitty tässä kirjoituksessa selostettujen hautapaikkojen sijainti osastoittain. Hautapaikkojen sijainti on likimääräinen. Kuvan on tehnyt tämän kirjoittaja hautausmaan toimiston antaman karttapirroksen perusteella.

Selostettujen hautojen likimääräinen sijainti

1, 1 Borenius, kirkkoherra	4, 1 Tolpo, Tarttila
1, 2 Kaarlola, Ali-Lankila	4, 2 Sirenius, Kahari
1, 3 Stenius, Nissola	4, 3 Törnström, Kahari
1, 4 Törnström-Hiidenheimo, Oravalan sukuhaara	4, 4 Itkonen, kirkkoherra
3, 1 Törnström-Hiidenheimo, Irjala	4, 5 Wecksell, kirkkoherra
3, 2 Lilius, Veikkola	4, 6 Lilius, Heikkinen, Kourla
	4, 7 Moberg, liittyy 3, 1
	6, 1 Boström, liittyy 1, 4

ORAVALAN TÖRNSTRÖM-HIIDENHEIMO –perhekunnan haudat

Vihdin hautausmaalla siunauskappelilta länteen (oik. länsiluoteeseen) johtavan käytävän alkuosan eteläpuolella on hautausmaan **OSASTO 1**. Tässä osastossa on käytävän vieressä puolivälin jälkeen neljän hautamuistomerkin ryhmä, joka liittyy Oravalan Niemelän tilan Törnström–Hiidenheimo – perhekunnan hautoihin (sijaintikartassa osasto 1, paikka 4, **KUVA 1**).

Ensimmäisessä muistomerissä (idän puolella) on piirilääkäri Aksel Törnströmin (1871–1933) ja hänen puolisonsa Elnan (1874–1938, o.s. Boström) sekä heidän poikansa talousneuvos Olli Hiidenheimon (1913–1980) ja tämän puolison Helmin (1920–1985, o.s. Aromaa) nimet. Viime mainitut asuivat Riihimäellä, mutta heidät on haudattu Vihdissä. Aksel Törnström oli kohta mainittavan Sven Israel Hiidenheimon (vuoteen 1906 Törnström) viides lapsi.

Törnström–Hiidenheimon perhekunnan hauta-alueella on toisena länteen päin Maria Charlotta Törnströmin (1812–1891, o.s. Wichtman) hautamuistomerkki. Hänen puolisonsa, Niemelään vävynä isännäksi tullut Israel Törnström (1812–1841) oli haudattu jo vuonna 1841 Vihdin kirkon hautausmaalla Oravalan Niemelän maanalaiseen hautakammioon, samoin kuin useat muut perhekunnan jäsenet, jotka olivat kuolleet ennen vuotta 1890. Israel ja Maria Charlotta ovat ne sukuketjun jäsenet, jotka on määritelty Törnström–Hiidenheimon sukuseuran kantavanhemmiksi.

Maria Charlotta eli leskenä 50 vuotta, siitä 20 vuotta Oravalan Niemelän talon haltijana ja emäntänä, joka tunnettiin yleisesti nimellä ”Vihtmanin rusthollerska”. Maria Charlottan hautakiveen on merkitty myös hänen poikansa Sven Israelin lapsena kuolleen Agnes -tyttären (1880–1893) nimi. Israel ja Maria Charlotta Törnströmin lapsista nuorin, Johan Fredrik Törnström (1841–1906), muutti Snappertunaan, ja hänet on haudattu sinne, samoin kuin hänen kaksi puolisoaan.

Kolmannessa kivessä länteen päin on Israel ja Maria Törnströmin vanhimman pojan, Oravalan Niemelän seuraavan omistajan Sven Israel Hiidenheimon (1836–1906, vuoteen 1906 Törnström) ja hänen puolisonsa Karoliinan (1839–1923, o.s. Tolpo) nimet. Tässä kohdassa on ehkä syytä mainita, että Sven Israel Törnström ja hänen nuorin veljensä Johan Fredrik Törnström kuolivat samana vuonna 1906, ja lisäksi samana vuonna kuoli kolmannen veljen Bengt Justus Törnströmin (1837–1923) puoliso Johanna Wilhelmina Törnström (1837–1906).

Sven Israel ja Karoliina Hiidenheimon (aik. Törnström) lapsista toiselle paikkakunnalle muuttaneita ja siellä haudattuja ovat Amanda Karoliina (1869–1947, avioit. Häyrén, myöh. Hallamaa) ja Pentti (Bengt) Henrik Hiidenheimo (1875–1918, vuoteen 1906 Törnström). Artturi Hiidenheimo ja hänen perhekuntaansa kuuluneet on haudattu Vihdin kirkon hautausmaahan. Ennen vuotta 1890 kuolleet Tolpo –suvun vihtiläiset jäsenet on haudattu Vihdin kirkon hautausmaahan. Tällä Vanhalan hautausmaalla olevia Tolpo –sukuun kuuluvien henkilöiden hautoja selostetaan tuonnempana.

Hauta-alueen neljännessä kivessä on vain yksi nimi, Olli-Pekka Sakari Hiidenheimo (1988–1988), joka on kuollut pian syntymänsä jälkeen. Hänen vanhempansa ovat Matti Hiidenheimo ja Anja Hiidenheimo (o.s. Pelttari), ja Matti Hiidenheimon vanhemmat puolestaan olivat äsken mainitut Olli ja Helmi Hiidenheimo.

Käytävän pohjoispuolella sijaitsevassa **OSASTOSSA 6** on lähellä käytävän reunaa Elna Boströmin vanhempien, henkikirjoittaja Frans Theodor Boströmin (1843–1915) ja hänen puolisonsa Emilia Karolinan (1840–1924, o.s. Åberg) haudat sekä Elna Boströmin veljen, piirilääkäri Karl Artur Boströmin (1872–1927) ja tämän puolison Anna Emilian (1883–1957, o.s. Holmström) haudat (sijaintikartassa osasto 6, paikka 1, **KUVA 2**). Heidät on haudattu Vihdin hautausmaahan, vaikka he asuivat eläessään muulla paikkakunnalla.

IRJALAN TÖRNSTRÖM – HIIDENHEIMO –perhekunnan hautamuistomerkki

Irjalan Törnström-Hiidenheimo –perhekunnan hautamuistomerkki sijaitsee **OSASTOSSA 3**, joka on hautausmaan etelä-pohjoissuuntaisen käytävän eteläisen pään länsipuolella. Irjalan Törnström-Hiidenheimon perhekunnan korkea hautakivi on lähellä osaston lounaista kulmausta (sijaintikartassa osasto 3, paikka 1, **KUVA 3**). Hautakivessä on ylimpänä erillisessä kivilaatassa Sven Johan (Janne) Gabriel Törnströmin (1862–1925) ja hänen puolisonsa Elin Olivian (1868–1928, o.s. Moberg) nimet. Janne Törnström oli aikaisemmin mainitun Sven Israel Törnströmin (myöh. Hiidenheimo) ja tämän puolison Karoliinan (o.s. Tolpo) vanhin lapsi.

Edellä mainitun kivilaatan alapuolelle on merkitty avioparin neljän lapsen nimet, Sven Erik (Eero) Hiidenheimo (1900–1943), Martta Helena Hiidenheimo (1903–1951), Ester Elisabet Hiidenheimo (1899–1964) ja Irja Meeri Elina Huttunen (1910–1990, aik. Hiidenheimo, 1. aviol. Marnela).

Irja Huttusen 2. puoliso Aatto Huttunen (1913–1975) on haudattu puolisonsa äidin Elin Olivia Mobergin vanhempien, Erik Mobergin (1841–1912) ja Emerentia Mobergin (1845–1917, o.s. Strandberg) hautapaikkaan, joka on **OSASTON 4** pohjoisreunalla (sijaintikartassa osasto 4, paikka 7, **KUVA 4**). Erik Moberg on tullut Suomeen Ruotsista ja hänen sukujuuriaan ei tunneta tarkemmin, ja Emerentia Wilhelmina Strandberg oli kotoisin Bromarvista.

KAHARIN TÖRNSTRÖM – SIRENIUS –suvun perhekunta

Edellä jo mainitun **OSASTON 4** alueella on jonkin matkaa itä-länsisuuntaisen ja etelä-pohjoissuuntaisen käytävien risteyksestä etelään päin mentäessä lännen puolella osaston puolivälin paikkeilla Kaharin tilan Törnström –perhekunnan hautapaikka, jossa on kaksi muistomerkkiä (sijaintikartassa osasto 4, paikka 3, **KUVA 5**).

Niistä lännen puoleisessa hautakivessä on Bengt Justus Törnströmin(1837–1923) ja hänen puolisonsa Johanna Wilheminan (1837–1933, o.s. Olin) nimet. Bengt Justus Törnström oli Israel Törnströmin poika ja Sven Israel Törnströmin veli.

Idän puoleisessa hautakivessä on Bengt Justus ja Johanna Wilhelmina Törnströmin tyttären Ida Wilhelmina Törnströmin (1876–1933) ja tämän puolison Viktor Valdemar Törnströmin (1883–1971) nimet. Viime mainitut aviopuolisot olivat serkuksia, sillä Viktor Valdemar Törnström oli Bengt Justus Törnströmin veljen Johan Fredrik Törnströmin (1841–1906) poika tämän toisesta avioliitosta.

Tässä muistomerkissä on myös Viktor Valdemar ja Ida Johanna Törnströmin samaan paikkaan haudatun vanhemman tyttären Magdalenan (Lenan) nimi. Magdalena Törnström (1911–2001) oli sairaanhoitaja, joka toimi Eiran sairaalan leikkausosaston vastaavana sairaanhoitajana. Anita oli siellä harjoittelijana useita kuukausia vuonna 1949 ja tutustui häneen silloin.

Johan Fredrik Törnström, Sven Israelin ja Bengt Justuksen nuorin veli, omisti Östergård –nimisen tilan Snappertunan Torsön saarella. Hän ja hänen molemmat aviopuolisonsa on haudattu Snappertunan kirkon vieressä olevaan hautausmaahan.

Kun Johan Fredrik Törnström oli kuollut vuonna 1906 ja Östergårdin talo myyty vuonna 1907, hänen Yhdysvalloista Suomeen palannut poikansa Viktor Valdemar Törnström alkoi etsiä työtä muualta. Silloin hän tuli Jokikunnan Kahariin setänsä Bengt Justus Törnströmin avuksi ja solmi avioliiton tämän tyttären eli serkkunsa Ida Johanna Törnströmin kanssa. Sen jälkeen tästä avioparista tuli Kaharin uudet omistajat.

Viktor Valdemar ja Ida Johanna Törnströmin vanhempi tytär Margaretha eli Greta (1909–2006, o.s. Törnström) solmi avioliiton Uno Sireniuksen (1902–1967) kanssa ja heistä tuli Kaharin seuraavat

omistajat. Sireniuksen perhekunnan hautamuistomerkki on ”seläkkäin” Kaharin Törnströmien hautamuistomerkin kanssa (sijaintikartassa osasto 4, paikka 2, **KUVA 6**).

Sireniuksen perhekunnan hautamuistomerkissä on keskellä ristillä merkitty pystykivi ja sen sivuilla olevissa makaavissa kivissä on idän puolella Margaretha) ja Uno Sireniuksen nimet ja lännen puolella heidän poikansa Aarno Sireniuksen (1933–2005) ja tämän puolison Liisan (1938–2007, o.s. Matikainen) nimet. Viime mainitut olivat Kaharin tilan seuraavat omistajat.

Johanna Wilhelmina Olinin vanhemmat olivat Gustaf Fredrik Olin (1803–1861) ja Johanna Maria Gardberg (1816–1859). Gustaf Fredrik Olinin jälkeläisistä on haudattu tälle hautausmaalle pojan Carl August Olinin poika Johan Alfred Olin (1866–1937) ja tämän puoliso Fanny Maria Saloniemi (1886–1961, aik. Bäckman) sekä näiden poika Erkki Tapani Orakoski (1914–1966, aik. Olin) ja tämän puoliso Martta Siviä Vallittu (1914–2009). Viime mainitut avioparit olivat Kaharin naapurina sijainneen Killin tilan omistajia. Gardbergin suvun nimellä olevia hautoja ei ole enää tiedossa Vihdissä.

TOLPO –sukuun liittyviä hautoja

Vihdin Vanhalan hautausmaalle on haudattu eräitä Tolpo-sukuun kuuluvia henkilöitä, jotka liittyvät Törnström-Hiidenheimo sukuun Sven Israel Hiidenheimon puolison Karoliina Kristiina Tolpon kautta. Tolpon suku tunnetaan erityisesti kolmesta kirkonrakentajien sukupolvesta, jotka olivat isä Märten eli Martti (1748–1805), poika Magnus (1782–1845) ja pojanpoika Theodor (1822–1868). Heistä isä Märten oli puuseppänä rakentamassa Vihdin vuonna 1772 valmistunutta kirkkoa, poika Magnus suoritti Vihdin kirkon korjausrakentamisen salaman vuonna 1818 sytyttämän tulipalon jälkeen, ja pojanpoika Teodor uudisti kirkon sisustuksen, kun se oli tuhoutunut jälleen vuonna 1846 salamaniskusta syttyneen tulipalon seurauksena. Karoliina Tolpo oli Märtenin pojan Johan Gabrielin pojan Axel Gabrielin tytär.

OSASTOSSA 1, lähellä Oravalan Törnström–Hiidenheimon perhekunnan hautoja on haudattuna Karoliina Kristiina Tolpon sisar Amanda Theresia Tolpo (1848–1930) ja tämän puoliso agronomi Henrik Teodor Stenius (1854–1902), viime mainitun toisessa avioliitossa (sijaintikartassa osasto 1, paikka 3, **KUVA 7**). Ensimmäinen puoliso oli ollut Aleksandra Vilhelmina Granberg (1856–1886). Henrik Teodor Stenius omisti Vihdissä Nissolan tilan Härköilän kylässä ja viimeksi Haapaniemen palstatilan Lusilassa. Amanda Stenius eli ”Steniuksen musteri” vieraili leskenä ollessaan hyvin usein Oravalassa niin ikään leskenä eläneen sisarensa Karoliina Hiidenheimon luona.

Steniusten haudan lähellä on lännen puolella Ali-Lankilan omistajan August Selim Kaarlosen (1848–1927) ja hänen puolisonsa Amalia Margareetan (1857–1893, o.s. Tolpo) hauta (sijaintikartassa osasto 1, paikka 2, **KUVA 8**). Amalia Margareeta Tolpo oli Karolina Kristina ja Amanda Theresia Tolpon sisar. Aviopari Kaarlosen tyttäristä Aina Josefina oli naimisissa Arthur Edvard Korckmanin kanssa, Saima Elisabet oli naimisissa Fredrik Johannes (Hannes) Laguksen kanssa ja Elin (Elli) Maria oli naimisissa Kalle Edvard Ritvasen kanssa. Muut Karoliina Tolpon avioituneet sisaret olivat Sofia Charlotta (1841–1931, avioit. Stenberg) ja Fredrika (1845–1886, avioit. Kaarlola).

Tässä yhteydessä voidaan mainita, että **OSASTON 4** eteläosaan on haudattu perhekuntineen Tarttilan tilan omistaja Axel Theodor Tolpo (1857–1931) (sijaintikartassa osasto 4, paikka 1, **KUVA 9**). Hän oli aikaisemmin mainitun Karoliina Kristiina Tolpon serkku, eli Axel Gabriel Tolpon veljen, Nurmijärven kappalaisen August Tolpon (1810–1883) poika. Axel Theodor Tolpo oli kahdesti avioliitossa. Hänen toinen puolisonsa Maria Matilda Forsström (1854–1931) on haudattu tähän hautaan. Heidän nuorena kuolleen tyttärensä Hilma Maria Tolpon (1879–1906) hautakivi on vanhempien haudan länsipuolella.

Näiden hautojen vieressä on idän puolella Axel ja Maria Tolpon vanhemman tyttären Fanny Axelina Tolpon (1878–1957), tämän puolison rautatienkirjuri, myöhemmin asemapäällikkö August Saaren (1869–1949) sekä näiden nuorena kuolleen tyttären Alli Maria Saaren (1900–1921) yhteinen hautamuistomerkki.

LILIUS –SUKUUN LIITTYVIÄ HAUTAMUISTOMERKKEJÄ

OSASTON 3 keskellä on lännen puolella Lilius –sukuun liittyvää hauta, jonka vaiheet sivuavat myös henkilökohtaista historiaani (sijaintikartassa osasto 3, paikka 2, **KUVA 10**). Veikkolan kartanon omisti vuodesta 1918 alkaen aviopari Gustav Axel Lilius (1863–1923) ja Anna Augusta Forsius (1862–1923), joista edellinen oli isoäitini Mili (Emilia) Forsiuksen (o.s. Lilius) veli ja jälkimmäinen isoisäni Valter Forsiuksen sisar. Isäni Eiler Forsius (1897–1951) ja äitini Saara Hiidenheimo (1902–1988) olivat 1920-luvun alkuvuosina Veikkolassa maatalousharjoittelijoina agronomiopintoja varten. Silloin sai alkunsa vanhempieni välinen tuttavuus, joka johti myöhemmin avioliittoon ja minun syntymääni.

Gustav Axel Lilius ja Anna Augusta Forsius kuolivat molemmat vuonna 1923 ja tila siirtyi heidän tyttärensä Marthan (1895–1961) ja tämän aviopuolison, liikemies Olof Theodor Anderzénin (1898–1943) omistukseen. Viime mainitut joutuivat luopumaan Veikkolasta vuonna 1929 taloudellisten vaikeuksien vuoksi.

Hautausmaalla liittyy laajaan Lilius –sukuun toinenkin hautaryhmä, jonka muodostavat lähellä **OSASTON 4** pohjoisreunaa sijaitsevat kaksi samankaltaista valurautaista hautaristiä (sijaintikartassa osasto 4, paikka 6, **KUVA 11**). Niitä koskettaa seuraava tavanomaisesta poikkeava tapahtumaketju. Idän puolella olevassa haudassa lepää Margareta Sofia Lilius (1804–1892, o.s. Stenbäck), joka oli Suomussalmen kappalaisen Karl Adolf Liliuksen (1811–1868) leski. Avioparin molemmat omat lapset olivat kuolleet vuonna 1857 ja he adoptoivat vuonna 1863 Anna Elisabet Seppäsen (1863–1932), jonka vanhemmat Matts Jacobinpoika Seppänen ja Catharina (Kaisa) Larsintytär Keränen olivat kuolleet äkillisesti 10.6.1863, jolloin tytär oli 4 kk:n ikäinen. Anna Elisabet Lilius (ent. Seppänen) avioitui 21.8.1884 maanviljelysneuvos Gustaf Emil af Hällströmin (1860–1924) kanssa, jonka suku oli omistanut Vihdissä Kourlan kartanon 1800-luvun alkupuolelta ja joka osti lisäksi vieressä olevan Olkkalan kartanon vuonna 1899. Leskenä elänyt Margareta Sofia Lilius on ilmeisesti asunut ottotyttärensä avioitumisen jälkeen tämän perhekunnan luona Vihdissä. Emil af Hällströmin ja Anna Elisabet Liliuksen nuorin tytär Kyllikki Margareta af Hällström (1900–1994) avioitui vuonna 1929 Helsingin yliopiston käytännön teologian professorin, sittemmin Tampereen hiippakunnan piispan ja arkkipiispan Aleksi Lehtosen (1891–1951) kanssa.

Margareta Sofia Liliuksen ristin vieressä on toinen aivan samanmuotoinen valurautainen risti, jossa on nimi Anna Erkintytär Heikkinen (1833–1907). Tämä Suomussalmella syntynyt ja Vihdissä kuollut henkilö liittyy Margareta Sofia Liliuksen ja tämän adoptiotyttären Anna Elisabetin elämään, kuten ristin toisella puolella oleva teksti osoittaa: ”Tässä lepää Kummi jota me kaikki pidimme rakkaassa muistissa af Hällströmin perhe” (sijaintikartassa osasto 4, paikka 6, **KUVA 12**). Syntymäaikansa ja -paikkansa perusteella Anna Erkintytär Heikkinen voisi olla Anna Elisabet Seppäsen kummi, ja ehkä tämän hoitaja ja kasvattaja leskeksi jääneen Margareta Sofia Liliuksen palveluksessa.

VIHDIN KIRKKOHERROJEN HAUTOJA

OSASTON 1 keskipaikkeilla on haudattuna kirkkoherra Robert Borenius (1821–1891), joka oli Vihdin kirkkoherrana vuosina 1872–1891. Hänen muistomerkkinään on valurautainen risti (sijaintikartassa osasto 1, paikka 1, **KUVA 13**). Hän oli naimaton eikä hänen hautapaikkaansa ole haudattu ketään muuta

OSASTON 4 pohjoisosassa on kirkkoherra Lauri Arvid Itkosen (1865–1925) ja hänen perhekuntansa kolmen hautamuistomerkin rivi (sijaintikartassa osasto 4, paikka 4, **KUVA 14**). Lauri Itkonen oli Vihdin kirkkoherra vuosina 1914–1925. Hänet tunnetaan Inarin saamen kirjakielen luoja. Lauri Itkosen puoliso oli Amanda Sofia Itkonen, o.s. Karjalainen (1869–1936). Heidät on haudattu lännen puoleisen hautakiven kohdalle. Punaiset murhasivat Vihdissä 16.4.1918 avioparin pojan, ylioppilas Arvo Johannes Itkosen (1893–1918), jonka nimi on keskimmäisessä hautakivessä. Keskimmäisen hautakiven kohdalla on haudattuna toinenkin Itkosen avioparin lapsi ja idän puoleisen hautakiven kohdalla lisäksi kaksi muuta avioparin lasta.

Itkosen perhekunnan hautojen pohjoispuolella on kirkkoherra Hugo Waldemar Wecksell'in (1847–1910) perhekunnan neljän hautamuistomerkin rivi (sijaintikartassa osasto, paikka 5, **KUVA 15**). Hugo Wecksell oli Vihdin kirkkoherra vuosina 1892–1910. Hänen puolisonsa oli Hulda Augusta Wecksell, o.s. Heikel (1853–1926). Heidän hautakivensä on idän puolelta laskien kolmas, ja sen kodalle on haudattuna myös heidän poikansa Hugo Wilhelm Wecksell. Idän puolelta ensimmäisen hautakiven kohdalla on haudattuna kirkkoherra Wecksellin äiti Aurora Emilia Heikel, o.s. von Knorring, ja toisen kiven kohdalla kirkkoherra Wecksellin tytär Ester Maria Johansson, o.s. Wecksell. Lännen puolella viimeisenä olevan, matalan hautakiven kohdalla ovat haudattuina kirkkoherra Wecksellin tytär Helmi Magdalena Wecksell sekä tämän adoptiotytär Ulla Anitra Aurora Wecksell, aik. Ahrenberg. Mainittakoon vielä, että Hugo Wecksellin vanhempi veli oli tunnettu kirjailija ja runoilija Josef Julius Wecksell (1838–1907), joka on kirjoittanut mm. näytelmän Daniel Hjort.

Kirjoitus on valmistunut syyskuussa 2013.

Lähteitä ja kirjallisuutta:

Forsius, A.: Vihdin kirkon hautausmaa. <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/vihdhaut.htm> 2007. (Linkki ei toimi tältä sivulta.)

Keskeneräinen tehtävä. Vihdin seurakunnan 500 –vuotisjuhla-julkaisu. Toimituskunta, puheenjohtaja Heikki Karvonen. Vihdin seurakunta. Helsinki 2006.

Laakso, M.: Vihdin hautausmaan käyttösuunnitelma, 2012. http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/53387/Laakso_Marko_1.pdf?sequence=3 (Linkki ei toimi tältä sivulta.)

Masters, Edgar Lee: Spoon River antologia, Tammi 1947 (engl. 1915).

Viro, Voitto: Vanha hautausmaa, Helsingin Hietaniemen hautausmaan opas. Otava 1977 ja myöh.

Talvio, Maila: Jumalan puistot, Leposijoja ja hautausmaita. WSOY 1927.

Kuva 1. Törnström-Hiidenheimon Oravalan sukuhaaran hautakivet, sijaintikartassa osasto 1, paikka 4. Hautakivien tekstit oikealla, alkaen vasemmalta. Valok. Pertti Nummela.

Piirilääkäri
Aksel A. Törnström
*20.10.1871 +23.5.1933
ja vaimonsa
Elna Emilia
o.s. Boström
*18.11.1874 +22.9.1938

Talousneuvos
Olli Hiidenheimo
*20.8.1913 +16.10.1980
ja vaimonsa
Helmi
o.s. Aromaa
*20.3.1920 +12.11.1985

Maria Törnström
s. Wichtman
*10.2.1812 +11.1.1891

Agnes Törnström
*10.8.1880 +26.3.1893

Sven Israel
Hiidenheimo (Törnström)
*22.4.1836 +24.12.1906
ja hänen vaimonsa
Karolina Kristina
o.s. Tolpo
*4.8.1839 +14.11.1923

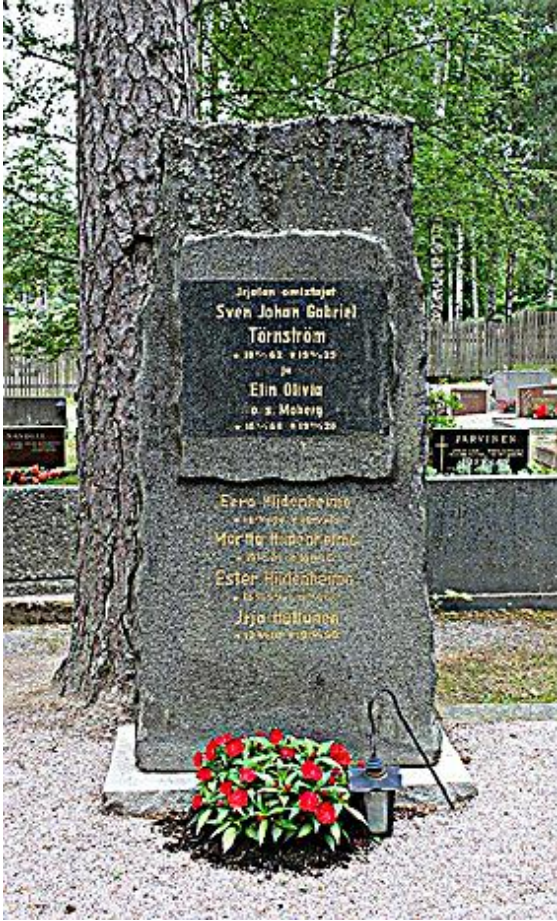
Hiidenheimo
Olli-Pekka Sakari
*25.11.1988 +30.11.1988

Kuva 2. Boström –perhekunnan hautakivet, sijaintikartassa osasto 6, paikka 1. Hautakivien tekstit alla, alkaen vasemmalta. Päivät ja kuu-kaudet eri tavalla ilmoitettuina. Valok. Arno Forsius.

Häradsskrivaren
A. Th, Boström
* 1843 + 1915
och hans maka
Emilia Karolina
född Åberg
* 1840 + 1924

Piirilääkäri
Artur Boström
* 6.12.1872, + 10.9.1927
Ja Vaimonsa
Anna Emilia
o.s. Holmström
* 4.3.1883, + 6.4.1957

Irjalan omistajat

Sven Johan Gabriel
Törnström
*8.7.1862 +10.2.1925
ja
Elin Olivia
o.s. Moberg
*9.9.1868 +26.2.1928

Eero Hiidenheimo
*12.12.1900 +28.3.1943

Martta Hiidenheimo
*9.8.1903 +15.5.1951

Ester Hiidenheimo
*7.10.1899 +12.2.1964

Irja Huttunen
*9.7.1910 +19.6.1990

Kuva 3. Törnström-Hiidenheimon suvun Irjalan perhekunnan hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 3, paikka 1. Hautakiven tekstit kuvan vieressä oikealla, päivät ja kuukaudet eri tavalla ilmoitettuina. Valok. Pertti Nummela.

Erik Moberg
*8.5.1841 +26.9.1912

Emerentia Moberg
*25.5.1845 +4.9.1917

(Muistolaatta)
Huttunen
Aatto
12.3.1913–27.8.1975

Kuva 4. Mobergin perheen hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 4, paikka 7. Erik ja Emerentia Mobergin tytär Elin oli Sven Johan Gabriel Törnströmin puoliso. Viime mainittujen tytär Irja Huttunen oli naimisissa Aatto Huttusen kanssa, joka on haudattu Mobergin perheen hautapaikkaan. Hautakiven tekstit kuvan vieressä oikealla, päivät ja kuukaudet eri tavalla ilmoitettuina. Katso kuva 3. Valok. Pertti Nummela.

Ratsutilallisen emäntä
Ida Wilhelmiina
Törnström
*19.11.1876 +21.2.1933

Viktor Waldemar
*15.5.1883 +21.5.1971

Magdalena
*17.6.1911 +22.11.2001

Rustutilallisen emäntä
Johanna Wilhelmiina
Törnström
*17.2.1837 +24.8.1906

Bengt Justus
*2.9.1837 +25.10.1923

Kuva 5. Törnström –suvun Kaharin perhekunnan hautamuistomerkit, sijaintikartassa osasto 4, paikka 3. Tekstit vasemmalta alkaen, päivät ja kuukaudet eri tavalla ilmoitettuina. Valok. Pertti Nummela.

Sirenius

Aarno Pentti
*1.7.1933 +27.8.2005

Liisa Marjatta
o.s. Matikainen
*6.6.1938 +23.12.2007

Sirenius

Margaretha
o.s. Törnström
*24.8.1909 +3.6.2006

Uno
* 6.5.1902 +23.4.1967

Kuva 6. Sirenius –suvun Kaharin perhekunnan hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 4, paikka 2. Tekstit vasemmalta alkaen. Valok. Pertti Nummela.

Agronomen
Henrik Theodor Stenius
*16.5.1854 +13.3.1902

Amanda Theresia Stenius
o.s. Tolpo
*19.6.1848 +26.3.1930

Kuva 7. Henrik Theodor Steniuksen ja Amanda Theresia Steniuksen (o.s. Tolpo) hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 1, paikka 3. Aviopari omisti Nissolan talon Härköilässä ja myöhemmin Haapaniemen palstatilan Lusilassa. Kiven teksti oikealla, päivät ja kuukaudet eri tavalla merkittyinä. Valok. Pertti Nummela.

Kaarlonen

Gustaf Selim
*1.6.1848 +28.3.1927

Amalia Margareeta
o.s. Tolpo
*23.2.1857 +24.9.1893

Kuva 8. Gustaf Selim Kaarlonen ja Amalia Margareeta Kaarlonen (o.s. Tolpo) hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 1, paikka 2. Aviopari omisti Ali-Lankilan talon. Kiven teksti oikealla. Valok. Arno Forsius.

Alli Maria Saari
*14.7.1900 +14.11.1921
August Saari
*29.12.1869 +16.10.1949
Fanny Akseliina Saari
o.s. Tolpo
*30.10.1878 +26.9.1957

Tolpo
Maanviljelijä
Axel Teudor
*29.5.1857 +8.6.1951
Maria Matilda
o.s. Forsström
*12.9.1854 +25.2.1931

Hilma Maria
Tolpo
*20.12.1879 +21.2.1906

Kuva 9. Tarttilan tilan Vihdin Vääkylässä omistaneen Tolpon perhekunnan haudat, sijaintikartassa osasto 4, paikka 1. Kesk. Axel ja Maria Tolpon hautakivi, oik. heidän tyttärensä Hilman hautakivi ja vas. heidän tyttärensä Fanny Tolpon ja tämän puolison August Saaren sekä näiden tyttären Alli Saaren hautakivi. Kivien tekstit oikealla. Valok. Pertti Nummela.

Axel Gust. Lilius
*21.5.1863
+3.9.1923

Anna Lilius
f. Forsius
*12.3.1862
+28.7.1923

Kuva 10. Axel Gustaf Liliuksen ja Anna Liliuksen (o.s. Forsius) hautamuistomerkki, sijaintikartassa osasto 3, paikka 2. Aviopari omisti 1900-luvun alussa Veikkolan tilan Veikkolan kylässä. Valok. Pertti Nummela.

Margareta Sofia Lilius
*28.11.1804 +15.8.1892

Anna Erkintytär Heikkinen
syntynyt Suomussalmella 19.4.1833
kuollut Vihdissä 8.11.1907

Kuva 11. Nämä kaksi rautaista hautaristiä ovat sijaintikartassa osastossa 4, paikka 6. Vasemmalla on kirkkoherran leski Margareta Liliuksen hautaristi ja oikealla Anna Erkintytär Heikkisen hautaristi. Hautaristien tekstit kuvan oikealla puolella. Kyseisten henkilöiden välisistä yhteyksistä kerrotaan tarkemmin hautausmaan selostuksessa. Valok. Pertti Nummela.

Tämän ristin taustapuolella on teksti:

Tässä lepää Kummi
jota me kaikki pidimme rakkaassa
muistissa af Hällströmin perhe

Kuva 12. Kuvassa nähdään Anna Erkintytär Heikkisen hautaristin taustapuolella oleva kirjoitus, joka osoittaa hänen yhteytensä af Hällströmin perheeseen. Hautaristin taustapuolen teksti kuvan oikealla puolella. Valok. Arno Forsius.

Prosten
Robert Borenius
född 29.5.1821 död 11.11.1891

Kuva 13. Vas. kirkkoherra Robert Boreniuksen hauta, sijaintikartassa osasto 1, paikka 1. Muita hänen perhekuntaansa kuuluvia ei ole haudattu Vihdin hautausmaalle. Kuvatekstissä päivät ja kuukaudet eri tavalla ilmoitettuina. Valok. Arno Forsius

Rovasti
teologian tohtori
Lauri Arvid
Itkonen
*29.3.1865 +3.6.1925
Amanda Sofia
Itkonen
o.s. Karjalainen
*28.11.1869 +15.4.1936

Itkonen
Arvo Johannes
*30.3.1893 +16.4.1918
Aino Siviä
Itkonen
*13.1.1906 +??.????

Itkonen
Henrik Gabriel
*27.5.1904 +27.11.1964
Eeva Sofia
*7.3.1896 +?.2.1980

Kuva 14. Kirkkoherra Lauri Itkosen ja hänen perhekuntansa hautamuistomerkkien rivi, sijaintikartassa osasto 4, paikka 4. Vas. olevassa kivessä on hänen ja hänen puolisonsa nimet, kesk. ja oik. heidän neljän lapsensa nimet. Punaisten murhaaman pojan nimi on keskimmäisessä hautakivessä ylh. Valok. Arno Forsius.

1. kivi vasemmalta:
Aurora Emilia Heikel
född von Knorring
*2.6.1819 +24.2.1904
2. kivi vasemmalta:
Ester Maria Johansson
synt. Wecksell
*20.8.1876 +29.6.1899

3. kivi vasemmalta:
Kirkkoherra
Hugo Waldemar
Wecksell
*9.12.1847 +22.1.1910
Hulda Augusta
Wecksell
o.s. Heikel
*22.7.1853 +25.4.1926
Hugo Wilhelm
Wecksell
*19.6.1887 +1967
4. kivi vasemmalta.
Wecksell
Helmi Magdalena
15.4.1875 – 14.3.1966
Ulla Anitra Aurora
ent. Ahrenberg
17.2.1922 – 16.4.2005

Kuva 15. Kirkkoherra Hugo Wecksellin ja hänen perhekuntansa hautojen rivi, sijaintikartassa osasto 4, paikka 5. Vas. olevassa kivessä on hänen äitinsä nimi, 2. kivi vas. yhden tyttären nimi, 3. kivi vas. kirkkoherra Wecksellin, hänen puolisonsa ja yhden pojan nimet, ja pienessä kivessä (4. vas.) yhden tyttären ja tämän adoptiotyttären nimet. Valok. Arno Forsius.